

STATENS FILMCENTRAL

Hovedkontoret
Vestergade 27
1456 København K
Tlf. (01) 13 26 86

Jyllandskontoret
Lundingsgade 33
8000 Århus C
(06) 13 28 00

MENINGER I TIDEN

(En film om Poul Henningsen)

(Spilletid 30 minutter)

Produktion:	Bror Bernild og Børge Høst, 1955
Manuskript:	Børge Høst og Bror Bernild i samarbejde med Poul Henningsen
Instruktion:	Børge Høst
Kamera:	Bror Bernild
Medvirkende:	Poul Henningsen

Materiale til orienterende
indledningsforedrag

Filmen om Poul Henningsen og hans meninger er en ny slags film, der bygger på rig lære fra en gammeldags slags film.

Det er en "diskussionsfilm": lavet med direkte henblik på den stærkt voksende ikke-kommercielle distribution af 16mm smalfilm til foreninger her i landet med det formål at vække til diskussion i den gruppe, der ser den. Den er vist det, englænderne kalder "a controversial film". Den er så udæskende, at den vanskeligt kan frigives til almindelig distribution - der ville løfte sig et ramaskrig: her gøres grin med det helligste, flaget, og skolen, og ægteskabet - og her vises tingene nøgne, drifternes udfoldelse, eller deres ynkelige undertrykkelse. Det er kort sagt en rigtig PH-film, og den vil vække anstød i vide kredse.

Det er mærkeligt, så lidt dokumentarfilmen har benyttet sig af de ganske særlige muligheder, der er for at skabe udæskende diskussionsfilm. Hvorfor filmatiserer man ikke aviserne, læserbrevene? Foreningerne talte i årene efter krigen om "krise i foreningslivet". Det er de holdt op med, og det skyldes blandt andet - tror jeg - den oplysende films sejrige indtog i foreningerne (i 1946-47 udlånte Statens Filmcentral 319 tonesmalfilm til foreninger, i 1953-54 var det steget til 14.019 tonesmalfilm). Men de færreste af disse film er lavet direkte for foreningerne, og yderst få er lagt an på direkte at lægge op til diskussion blandt de tilstedeværende.

National Film Board of Canada, der gang på gang har været vågne, har i de sidste år produceret diskussionsfilm - som vi ikke kan bruge herhjemme, da de desværre er lavet naivt og gammeldags, idet man bare ser og hører folk diskutere oppe på lærredet. Her er Bror Bernild og Børge Høst i fremstillingsteknisk henseende gået helt anderledes frem.

Poul Henningsen ses og høres nok i filmen, men 100 pct.'s tale er der ikke meget af. Hans tale og meninger illustreres filmisk - så rent filmisk, at det godt kan virke lidt gammeldags. Jeg mener: det er jo ikke moderne at være filmisk i film. Det meste af det René Clair og Eisenstein og de første dokumentarister gik ind for med dristig klipning og udtryksfuld symbolsk lydside, det er ikke god latin mere. Nu ligger fornyelsen i at gøre lærredet bredt (eller i hvert fald mindre højt: Paladsteatret har sat en klæbestrimmel op i stedet for sit pæne gamle lærred), og fornyelsen i lydteknisk henseende består i at lade råbet fra en indianer, hvis mund åbner sig foran en oppe på lærredet, komme fra en højttaler bagved en. Iøvrigt blir filmen mere og mere teateragtig, med lange indstillinger og masser af 100 pct.'s tale, ikke noget med at stille utidige krav til tilskuerens fantasi.

Høst og Bernild griber tilbage til den livligt eksperimenterende tid omkring lydfilmens frembrud omkring 1930. Det er der ikke noget at sige til - når der er så lidt spræl i efterkrigstiden. Et lang' citat fra Eisensteins GENERALLINJEN (= GAMMELT OG NYT = KAMPEN OM JORDEN) indgår ubesværet uden synderligt stilbrud i filmen, ligesom et fint rytmisk citat fra dokumentarfilmen DAYBREAK IN UDI. Det vrimler med clairske symbolske lydeffekter: frøer kvækker, mens vi ser børnene på skolebænken - metronomen gnækker for at illustrere det daglige arbejdes monoton, etc. Der illustreres absolut og lyrisk: PH's dejlige sang om en dum linje 18 akkompagneres præcist af stille, drøbende klip fra den bedsteborgerlige skintilværelse, det er nydeligt gjort.

Og hvad får man så ud af den film, diskussionsmæssigt? Det blir vist meget forskelligt, efter hvem det er, der ser den - og det er netop hensigten. Her er noget at slås om.

Nogle vil finde, det er evigt dejligt, hvad PH siger og B og H viser dertil: fri udfoldelse og naturlighed og drager i luften og pigers og lundstrømske maleriers og spegepølsemaads dejlighed. Andre vil muligvis synes, at filmen er lidt afslørende: at for eksempel de små skoledrenge, der synger Øf-øf-øf i et almindeligt klasseværelse som afskrækkende eksempel på kæft-trit- og retning-skolen er meget sødere end de små krukker, der brand-ukonventionelt synger jazz og skal være så naturlige og frigjorte; eller at PH egentlig har en ret autoritær og indædt måde at forkynde sit naturlighedsevangelium på, og at dette evangelium ligefrem truer med at blive en ny konvention af individualistisk-anarkistisk karakter. Og andre vil endelig mene, at det hele er ad helvede til, umoralsk og truer med at opløse enhver norm for sjælelige og åndelige værdier. Jeg tror, der vil blive brand i diskussionerne. Tilbage efter kampene vil nok blive et smukt indtryk af et fint, næsten rørende sind, der elsker livet og gerne ville vise andre, at det er værd at elske. Høst og Bernild har megen fortjeneste af, sagligt og samtidig udtryksfuldt, at have givet en skildring af dette sind, denne gode mand. -

Vi må blot håbe, der kommer flere MENINGER I TIDEN.

Februar 1955

Ebbe Neergaard